



Оксана Кузьменко

докторка юридичних наук, професорка,
заслужена діячка науки і техніки,
завідувачка кафедри адміністративного
та фінансового права
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана
(Київ, Україна)
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-0830-766X>
kov2101@gmail.com

Вікторія Чорна

докторка юридичних наук, професорка,
професорка кафедри адміністративного
та фінансового права
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана
(Київ, Україна)
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-6072-0283>
demidenkov@ukr.net



УДК 342.925:340.113

ПРОБЛЕМИ МІСЦЯ ТА ЗМІСТУ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ В СИСТЕМІ ПРАВА

АНОТАЦІЯ. У цій науковій статті авторки визначили місце адміністративного процесу в системі юридичного процесу, яке у різних наукових працях встановлюється по-різному, в основу наукових доводів частіше за все покладається зміст на особливості діяльності владного суб'єкта. Всі протиріччя щодо змісту та структури юридичного процесу, а також змісту та структури адміністративного процесу ґрунтуються на методологічній помилці, що дає можливість доводити існування широких і вузьких концепцій розуміння цього інституту.

Наведено заперечення про виокремлення самостійної галузі права – адміністративного процесу як судового розгляду публічно-правових спорів, віднесених до компетенції адміністративних судів.

Відзначено, що ухвалення Адміністративно-процедурного кодексу України внесе черговий хаос у розуміння сутності та системи адміністративного процесу. Отже, адміністративний процес включає такі види діяльності, як реєстраційна, ліцензійна, дозвільна, примусове виконання рішень судів тощо. Безумовно, процес щодо притягнення осіб до адміністративної відповідальності, попереджувальні та припинювальні дії також входять до його системи.

Відповідно, враховуючи викладене вище, можемо говорити про системність і структурованість юридичного процесу та безпосередньо адміністративного процесу. Адміністративний процес направлений на вирішення індивідуально-адміністра-

тивних справ, характеризується стабільністю та організаційною спрямованістю, що здійснюється як судовими, так і несудовими органами.

Структурованість адміністративного процесу залежить від того, що покладається в основу горизонтального поділу видів адміністративних проваджень.

Доведено, що адміністративно-процесуальне право – це самостійна галузь права, змістом якої є сукупність адміністративно-процесуальних та процедурних норм, що регламентують циклічність, послідовність, часові межі, порядок оформлення дій і рішень публічної адміністрації та суду в межах адміністративних справ, а також процесуальне становище цих органів, їх посадових осіб, фізичних та юридичних осіб, які є учасниками адміністративних справ.

Ключові слова: система права; юридичний процес; адміністративний процес; правове регулювання; адміністративні провадження; адміністративно-процесуальне право; публічно-правовий спір.

Тривалі суперечки щодо змісту та структури адміністративного процесу почали з часом вщухати, і наукова спільнота майже визнала існування понять “адміністративна процедура” поряд з “адміністративним процесом”, натомість питання щодо розуміння предмета та місця їх у системі юридичного процесу досі є не вирішеним.

Дійсно, в системі законодавства діє Кримінальний процесуальний кодекс України, Господарський процесуальний кодекс України, Цивільний процесуальний кодекс України, тобто процесуальне законодавство безпечібно представлено у трьох галузях процесуального права, відповідно, доктринально й офіційно можна виокремити зазначені галузі. Щодо адміністративного процесу, то його місце в системі юридичного процесу встановлюється у різних наукових працях по-різному, в основу наукових доводів частіше за все покладається зміст та особливості діяльності владного суб'єкта. Домінуючою тенденцією сучасності є твердження як законодавця, так і теоретиків права, що адміністративний процес тотожний адміністративному судочинству. Поряд із цими дискусіями виокремлюються роздуми про зміст і сутність юридичної процедури та відповідно розробляються теоретичні підґрунтя про поняття та місце адміністративної процедури в системі права. Теоретичні суперечки набувають обертів з активною роботою законодавця над проектом Адміністративно-процедурного кодексу України¹.

Всі протиріччя щодо змісту та структури юридичного процесу, а також змісту та структури адміністративного процесу ґрунтуються на методологічній помилці, що дає можливість доводити існування широких і вузьких концепцій розуміння цього інституту. Річ у тому, що прихильники широкої концепції доводять, що юридичний процес об'єднує всі нормативно-регламентовані процесуальні форми правової діяльності, які є системою взаємопов'язаних, спеціально впорядкованих,

¹ Адміністративно-процедурний кодекс України (проект) <https://minjust.gov.ua/m/str_2734> (дата звернення: 05.12.2021).

розташованих у певному порядку дій та операцій, що підпорядковані певній меті і приводять (за допомогою відповідних прийомів та засобів) до конкретного результату². Наприклад, О. Миколенко наголошує на таких ознаках юридичного процесу: 1) пов'язаний із владною діяльністю, яка здійснюється вповноваженими на те суб'єктами; 2) пов'язаний із виключно юридичною владною діяльністю за змістом, цілями і результатом; 3) пов'язаний із владною діяльністю, що закінчується ухваленням правозастосовного правового рішення (правозастосовного акта); 4) регулюється процесуальними нормами; 5) має внутрішню структуру, яка складається із проваджень, стадій, етапів і процесуальних дій; 6) пов'язаний із діяльністю, що має процесуальну форму, зміст якої включає до свого складу три елементи: форму прояву послідовної та поетапної діяльності суб'єктів процесу; форму зв'язків, що виникають між суб'єктами й учасниками процесу на його певних стадіях та етапах; форму прояву окремих дій (актів) суб'єктів та учасників юридичного процесу; 7) пов'язаний із необхідністю використання різних методів і засобів юридичної техніки, досягнень науково-технічного прогресу³. В основу цієї концепції покладено регулювання діяльності відповідного суб'єкта правовідносин, включаючи також правотворчу діяльність зі створення та реалізації норм права.

Прихильники вузької концепції обмежують процес або тільки судовою діяльністю, або включають у нього всі види правоохоронної діяльності. А. Комзюк, В. Бевзенко, Р. Мельник, як засновники теорії адміністративно-судового процесу, доводять, що йому притаманні такі ознаки: 1) розглядається певна юридична справа (як правило, спір про право чи правопорушення); 2) здійснюються операції із нормами права; 3) у результатах, перш за все, проявляється правова природа юридичного процесу; 4) діяльність відповідної гілки влади виражена у юридичній формі⁴. В. Тимошук також, заперечуючи широке розуміння юридичного процесу, зазначає, що ознаками процесу є: наявність спору між сторонами, а також його вирішення судом; наявність у сторін процесуальних прав та обов'язків, а також проведення слухань у справі⁵.

Натомість не зрозуміло, чому прихильники судової концепції розуміння юридичного процесу стверджують, що інші концепції вихолощують його цінність і призначення. Річ у тому, що це твердження не має сталого підґрунтя, оскільки аргументація про те, що діяльність суду щодо застосування норм права при вирішенні конкретних юридичних

² О Кузьменко, *Курс адміністративного процесу: навчальний посібник* (Юрінком Інтер 2013) 208.

³ О Миколенко, *Теорія адміністративного процедурного права* (Бурун Книга 2010) 336.

⁴ А Комзюк, В Бевзенко, Р Мельник, *Адміністративний процес України: навчальний посібник* (Прецедент 2007).

⁵ В Тимошук, *Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України* (Факт 2003) 496.

справ – це юридичний процес на підставі таких ознак, як наявність процесуальних кодексів, специфіки спеціального суб'єкта та вирішення відповідного конфлікту, а владно-організуюча діяльність інших публічних органів юридичним процесом не є таким, оскільки урегульована великою кількістю нормативних актів, у більшості випадків не вирішує конфлікт про право тощо. Звідси випливає запитання: чому розгляд спору в сфері захисту конкуренції в суді є юридичним процесом, а розгляд суперечки поза судовим порядком в антимонопольному органі – не процес, а юридична процедура? За такою логікою не можна визнавати юридичним процесом і попереднє розслідування кримінальної справи, а також розгляд несудовими органами справ про адміністративні правопорушення⁶.

На нашу думку, методологічна помилка прихильників судового розуміння юридичного процесу полягає також у тому, що в основу змісту твердження покладено специфіку діяльності суду, а не зміст його діяльності, що відбувається у межах відповідного процесу. Водночас у теорії права сформувалася усталена позиція, що правозастосовний процес являє собою системно організовану, послідовно здійснювану за стадіями діяльність будь-яких органів, як судових, так і несудових, щодо вирішення індивідуальних юридичних справ. Відповідно, наявний суб'єкт правозастосування – це не головна ознака правозастосовного процесу, суттєво, домінуючою ознакою, безумовно, є зміст вирішення індивідуальної справи, який проходить відповідно встановлені стадії та етапи і має організаційно-системний характер. Отже, не суб'єкт, який організовує та здійснює юридичний процес, є визначальною категорією при з'ясуванні сутності юридичного процесу, а системна організуюча сутність, яка лежить в основі урегулювання правовідносин. Про цей аспект у багатьох наукових доробках взагалі нічого не згадується. Натомість основою змісту права є урегулювання правовідносин. Саме дія права на суспільні відносини за допомогою певних юридичних засобів, насамперед норм права, є сутністю правового регулювання⁷. Ціллю правового регулювання є закріплення та стимулювання розвитку суспільних відносин, створення умов для виникнення нових суспільних відносин, запобігання виникненню суспільно шкідливих відносин⁸. Завдяки механізму правового регулювання, сукупності способів (дозволи, зобов'язання, заборони), методів (диспозитивний, імперативний, рекомендаційний, заохочувальний) і засобів дотримання вимог правового регулювання встановлюється певний обсяг прав осіб, нормами права закріплюються зобов'язання

⁶ А Зеленцов, П Кононов, А Стахов, 'Административный процесс как вид юридического процесса: современные проблемы понимания и нормативно-правовой регламентации' [2018] 9 (4) Вестник СПбГУ. Право 501–21.

⁷ В Копейчиков (ред), *Загальна теорія держави і права* (Юрінком 1997) 320.

⁸ Т Тарахович, 'Ефективність правового регулювання' (2004) 26 Наукові записки. Серія "Юридичні науки" 82–4.

і заборони для забезпечення рівності й справедливості членів соціуму. А оскільки соціум є неоднорідним, то виникає потреба у встановленні порядку, що забезпечить свободу, справедливість і впевненість у власній захищеності кожному члену об'єднання. Відповідно, механізм правового регулювання з усіма його методами та способами направлений на встановлення меж й одночасно підтримання свободи особистості. Насамперед діє як система, що структурує правила поведінки, створює умови для правомірного співіснування осіб у суспільстві⁹. Одночасно необхідно зауважити про існування двох правових явищ: правового регулювання і правового впливу. Термін “регулювання” походить від латинського слова “*regulo*” (правило) й означає впорядкування, налагодження, приведення чого-небудь у відповідність до чого-небудь. Термін “вплив” означає вплив на що-небудь за допомогою системи дій. Змістовне навантаження у цих двох категоріях є близьким, частково збігається, але не є однозначним. Правовий вплив – це узятий в єдності та різноманітті весь процес впливу права на суспільне життя, свідомість і поведінку людей за допомогою як правових, так і неправових засобів¹⁰.

Отже, правове регулювання направлене на приведення в дію необхідних елементів правової системи, забезпечення їх “роботи” для задоволення законних прав й інтересів суб'єктів права. Саме організований, системний характер правового регулювання суспільних відносин призводить до збалансованості, системності, структурності регулювання суспільних відносин, що покладено в основу змісту як юридичного, так безпосередньо адміністративного процесу. Існують певні усталені принципи правового регулювання, дотримання яких обумовлює його ефективність. Найважливішими з них є доцільність, адекватність, збалансованість, передбачуваність, прозорість і справедливість. Всі зазначені принципи досягаються завдяки організованому, упорядкованому та системному регулюванню суспільних відносин, що виникають, реалізуються та зникають при вирішенні індивідуально-конкретних справ. Це твердження можна аргументувати тим, що за допомогою юридичного процесу регулюються певні суспільні відносини, а отже, проявляється засаднича закономірність суспільного життя у вигляді взаємодії причини і наслідка, що спонукають до забезпечення гарантій юридичних і фізичних осіб у реалізації необхідних гарантій для відстоювання справедливості та взаємодії з публічною адміністрацією.

Відповідно, ми впевнені, що юридичний процес – це системна, організована й упорядкована діяльність із вирішення індивідуальних справ,

⁹ А Чемодурова, ‘Правове регулювання та його ефективність у сучасному світі’ (2000) 4 Теорія держави і права 262–7.

¹⁰ ‘Поняття правового регулювання як дії права на суспільні відносини’ (28.09.2010) <<https://ru.osvita.ua/vnz/reports/law/10125>> (дата звернення: 05.12.2021).

що здійснюється будь-яким публічним органом (публічною адміністрацією) та судами.

На підставі зазначеного необхідно заперечити про виокремлення самостійної галузі права – адміністративного процесу як судового розгляду публічно-правових спорів, віднесених до компетенції адміністративних судів. Не можна лише на підставі необґрунтованих прагнень наслідувати досвід європейських держав, доводити існування адміністративно-судового процесу, інституту адміністративних процедур, навіть у найближчій перспективі, – ухвалення Адміністративно-процедурного кодексу України. Загальні теоретичні підходи не дають нам ґрунтовних теоретичних можливостей визнати інститут адміністративних процедур, оскільки: по-перше, юридична процедура не є, на противагу юридичному процесу, спеціальним видом правозастосовної діяльності, спеціальним способом її здійснення, відмінним від юридичного процесу. Це пов'язано з тим, що поняттям “юридична процедура” в юридичній науці зазвичай позначають порядок здійснення правозастосовної діяльності, а не саму цю діяльність. Натомість процедура визначає послідовність (циклічність), терміновість здійснюваних правозастосовних дій, правила офіційно-документальної фіксації їх здійснення¹¹. У сучасній зарубіжній адміністративно-правовій літературі адміністративна процедура не протиставляється адміністративному процесу і розглядається як його невід’ємна складова як спосіб, порядок ведення справи, який визначає шлях адміністративного провадження¹². Натомість, юридична процедура є формою здійснення юридичного процесу, тобто формою дозволу індивідуальної юридичної справи, який становить його зміст. У такому розумінні юридична процедура присутня у будь-якому вигляді юридичного процесу, зокрема і в судовому, визначаючи його формально-логічну конструкцію. Судовий процес не може здійснюватися поза юридичною судовою процедурою. Водночас, як уже було зазначено вище, правозастосовна діяльність публічних органів щодо вирішення індивідуальних юридичних справ по суті побудована на тих же юридичних процесуальних конструкціях, що й судочинство. У зв’язку з цим визначення зазначеної адміністративної діяльності як якоїсь процедури і протиставлення її правосуддю, виходячи тільки з виду правозастосовного органу (судового чи несудового), є вельми формальним і не відображає справжнього стану речей.

На останок, ухвалення Адміністративно-процедурного кодексу України не дає підстав здійснювати переворот у теорії юридичного й адміністративного процесу на підставі назви цього Кодексу. Утім, ми вже

¹¹ О Яковенко, ‘Правовая процедура’ (автореф дис канд юрид наук, 1999) 22.

¹² Carol Harlov, Richard Rawlings, *Process and Procedure in EU Administration* (Oxford and Portland, Oregon 2014).

мали практику запровадження законодавцем поняття ‘адміністративний процес – правовідносини, що складаються під час здійснення адміністративного судочинства’¹³, який так і не був сприйнятий теоретиками адміністративного права, оскільки суперечив змісту сучасної системи адміністративного процесу, саме тому в новій редакції законодавець навів новий термінологічний ряд, що більш чітко відображає зміст і призначення адміністративного судочинства, а саме:

<...> судовий процес – правовідносини, що складаються під час здійснення адміністративного судочинства, відповідно адміністративне судочинство – діяльність адміністративних судів щодо розгляду і вирішення адміністративних справ у порядку адміністративного судочинства¹⁴.

Отже, теорія, яка ґрунтувалася на твердженнях, що завданням адміністративного процесу є розгляд конфлікту про право, оскільки у юридичних колах доводився стереотип щодо аналогії кримінального та цивільного процесу, основою яких була судова діяльність із вирішення кримінальних і цивільних справ, не знайшла свого однозначного сприйняття, навіть у законодавця! Саме тому ми впевнені, що ухвалення Адміністративно-процедурного кодексу України внесе черговий хаос у розуміння сутності та системи адміністративного процесу.

Отже, адміністративний процес включає такі види діяльності, як реєстраційна, ліцензійна, дозвільна, примусове виконання рішень судів тощо. Безумовно, процес із притягнення осіб до адміністративної відповідальності, попереджувальні та припинювальні дії також входять до його системи.

Відповідно, враховуючи викладене вище, можемо говорити про системність і структурованість юридичного процесу, та безпосередньо адміністративного процесу. Адміністративний процес, направлений на вирішення індивідуально-адміністративних справ, характеризується стадійністю та організаційною спрямованістю, що здійснюється як судовими, так і несудовими органами. Структурованість адміністративного процесу залежить від того, що покладається в основу горизонтального поділу видів адміністративних проваджень. У разі покладення в основу наявності та відсутності конфлікту про право ми можемо говорити про групу проваджень щодо вирішення конфліктів про право і групу, метою яких є реалізація управлінських дій (неконфліктні). Відповідно, конфліктні провадження, на думку авторів цієї концепції, виникають при вирішенні адміністративно-правового спору чи спору про право (притягнення до адміністративної відповідальності, захист порушеного

¹³ Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 6 липня 2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35–36, № 37. Ст. 446.

¹⁴ Там само.

права, розгляд скарги громадянина), коли потрібно дати правову оцінку поведінки сторін, застосувати державно-владні приписи адміністративного примусу, вирішити справи на користь певної особи. У неконфліктних провадженнях основною ознакою є вирішення на підставі відповідних документів тих чи інших клопотань фізичних чи юридичних осіб¹⁵.

У разі покладання в основу класифікації адміністративного процесу змісту діяльності, яку виконує публічна адміністрація, її посадові та службові особи, то можна вести мову про три види адміністративних проваджень у системі адміністративного процесу: адміністративно-процедурні; адміністративно-деліктні; адміністративно-судочинські. Причому кожний із зазначених видів проваджень має структурні підвиди. Адміністративно-процедурні провадження характеризується тим, що метою діяльності публічної адміністрації є виконання покладених на неї обов'язків, зокрема щодо задоволення прав та інтересів громадян. Метою цих проваджень є реалізація публічно-правових функцій. Відповідно, адміністративно-процедурні провадження можна підрозділити на "управлінські", "сервісні" та "за зверненнями громадян". Адміністративно-деліктні провадження включають окремі провадження, в основі яких лежить вирішення адміністративно-правового спору (наприклад, провадження у справах про адміністративні проступки), необхідно дати правову оцінку поведінки сторін, які сперечаються, тому що немає реальної можливості для пошуку правильного, тобто заснованого на вимогах чинного законодавства чи підзаконних актах рішення, яке підбиває підсумок для розгляду конфлікту. У цьому і є зміст вирішення суперечки публічною адміністрацією. Крім того, треба зазначити, що у суперечці, яка виникла, важливу роль відіграє правова оцінка поведінки сторін. Метою адміністративно-судочинських проваджень є захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень із боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, інших суб'єктів при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі законодавства, зокрема й на виконання делегованих повноважень¹⁶.

Залежно від місця, призначення у механізмі адміністративно-правового регулювання, адміністративно-правового захисту та суб'єктів, які його організують і здійснюють, інша група науковців у структурі адміністративного процесу виділяє два типи процесу: виконавчий адміністративний процес, який здійснюється адміністративно-публічними органами та їх посадовими особами з метою первинного повного або часткового дозволу підвідомчих їм адміністративних справ; судовий адміністративний процес, який здійснюється судами (суддями) з метою

¹⁵ О Кузьменко, *Теоретичні засади адміністративного процесу* (Атіка 2005) 396.

¹⁶ *Курс адміністративного права України: підручник* (Кузьменко О ред, 3-тє вид, Юрінком Інтер 2018) 904.

продовження і завершення вирішення адміністративних справ, порушених і/або частково дозволених адміністративно-публічними органами, їх посадовими особами, або з метою перевірки законності ухвалених зазначеними органами та посадовими особами з розглянутих ними адміністративних справ рішень (правових актів), учинених ними у межах цих справ дій (бездіяльності)¹⁷.

Висновки. Зазначені погляди на структуру адміністративного процесу є домінуючими і знаходять підтримку у науковій спільноті, водночас це не впливає на змістовне розуміння адміністративного процесу, оскільки саме поліцентричність адміністративного права вимагає поліцентричності змісту адміністративного процесу. Спостерігається пряма пов'язаність адміністративного процесу з адміністративними правовідносинами, що робить доцільним класифікацію адміністративного процесу відповідно до змісту адміністративних правовідносин.

Саме тому, доки наукова спільнота не зрозуміє складність і неоднорідність адміністративно-правових відносин, які урегульовуються нормами адміністративного права, і які потребують процесуальної регламентації, що забезпечує гарантію справедливості правом для фізичних та юридичних осіб, доти хаос і невизначеність адміністративного процесу та його структури буде існувати. Відповідно, не буде повного розуміння змісту та сутності юридичного процесу.

Наприкінці хотілось би додати, що зазначена концепція дає можливість стверджувати про виокремлення адміністративно-процесуального права як галузі права, змістом якого є сукупність адміністративно-процесуальних і процедурних норм, що регламентують циклічність, послідовність, часові межі, порядок оформлення дій і рішень публічної адміністрації та суду в межах адміністративних справ, а також процесуальне становище цих органів, їхніх посадових осіб, фізичних та юридичних осіб, які є учасниками адміністративних справ.

REFERENCES

Bibliography

Authored books

1. Harlov Carol, Rawlings Richard, *Process and Procedure in EU Administration* (Oxford and Portland, Oregon 2014) (in English).
2. Komziuk A, Bevzenko V, Melnyk R, *Administratyvnyi protses Ukrainy: navchalnyi posibnyk* (Pretsedent 2007) (in Ukrainian).
3. Kuzmenko O, *Kurs administratyvnoho protsesu: navchalnyi posibnyk* (Iurinkom Inter 2013) (in Ukrainian).
4. Kuzmenko O, *Teoretychni zasady administratyvnoho protsesu* (Atika 2005) (in Ukrainian).

¹⁷ Курс адміністративного права України: підручник (н 16).

5. Mykolenko O, *Teoriia administratyvnoho protsedurnoho prava* (Burun Knyha 2010) (in Ukrainian).
6. Tymoshchuk V, *Administratyvna protsedura ta administratyvni posluhy. Zarubizhnyi dosvid i propozytsii dlia Ukrainy* (Fakt 2003) (in Ukrainian).

Edited books

7. Kopieichykov V (red), *Zahalna teoriia derzhavy i prava* (Iurinkom 1997) (in Ukrainian).
8. *Kurs administratyvnoho prava Ukrainy: pidruchnyk* (Kuzmenko O red, 3-tie vyd, Yurinkom Inter 2018) (in Ukrainian).

Journal articles

9. Chemodurova A, 'Pravove rehuliuвання ta yoho efektyvnist u suchasnomu sviti' (2000) 4 *Teoriia derzhavy i prava* 262–7 (in Ukrainian).
10. Tarakhovych T, 'Efektyvnist pravovoho rehuliuвання' (2004) 26 *Naukovi zapysky. Seriia "Iurydychni nauky"* 82–4 (in Ukrainian).
11. Zelencov A, Kononov P, Stahov A, 'Administrativnyj process kak vid juridicheskogo processa: sovremennye problemy ponimaniya i normativno-pravovoj reglamentacii' [2018] 9 (4) *Vestnik SPbGU. Pravo* 501–21 (in Russian).

Theses

12. Jakovenko O, 'Pravovaja procedura' (avtoref dis kand jurid nauk, 1999) (in Russian).

Websites

13. 'Poniattia pravovoho rehuliuвання yak dii prava na suspilni vidnosyny' (28.09.2010) <<https://ru.osvita.ua/vnz/reports/law/10125>> (accessed: 05.12.2021) (in Ukrainian).

Oksana Kuzmenko
Viktorii Chorna

ISSUES OF PLACE AND SUBSTANCE OF THE ADMINISTRATIVE
PROCESS IN THE LEGAL SYSTEM

ABSTRACT. In this scholarly article, the authors have defined the place of the administrative process in the system of the legal one. The administrative process is determined in different scholarly papers in different ways. Scientific arguments are most often based on the substance and the distinctive features of the activities of the particular government entity. All contradictions regarding the substance and structure of the legal process, as well as the substance and structure of the administrative one are based on a methodological error that makes it possible to prove the existence of broad and narrow concepts of understanding that institution.

Objections have been raised as to the separation of an independent branch of law, i. e. administrative process as judicial consideration of public law disputes that belong to the terms of reference of administrative courts.

It has been determined that the adoption of the Code of Administrative Procedure of Ukraine will introduce another element of chaos to the understanding of the essence and system of the administrative process. So, the administrative process includes such types of activity as registering, licensing, permitting, enforcement of court decisions, etc. Of course, the process of bringing persons to administrative responsibility, preventive and preclusive actions are also part of its system.

Accordingly, taking into account the above, we can speak about the systemic and structured nature of the legal process in general and the administrative process in particular. The administrative process aimed at resolving individual administrative cases is characterized by phasing and organizational orientation, which is carried out by both judicial and non-judicial bodies.

The structured nature of the administrative process depends on what underlies the horizontal division of the types of administrative proceedings.

It has been proved that the law of administrative procedure is an independent branch of law, whose substance is a set of administrative procedural and procedure-oriented rules governing the cyclicity, sequence, time limits, procedure for registration of actions and decisions of public administration and courts within administrative cases, as well as procedural status of those bodies, their officials, natural persons and legal entities that are participants in administrative cases.

KEYWORDS: legal system; legal process; administrative process; legal regulation; administrative proceedings; law of administrative procedure; public law dispute.



Цивільний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар / за загальною редакцією Василюни Н. В., Гулька Б. І., Кота О. О. – Київ : ВД “Дакор”, 2021. – 1028 с.

Науково-практичний коментар до Цивільного процесуального кодексу України містить постатейний аналіз його положень з урахуванням змін та доповнень до процесуального законодавства станом на 2021 рік. Особливу увагу автори приділили правозастосовній практиці, що знайшла своє відображення в судових рішеннях судів першої, апеляційної та касаційної інстанцій, а також у рішеннях Європейського суду з прав людини. Видання розраховане на суддів, юристів-практиків, студентів, аспірантів та викладачів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів, а також усіх, хто цікавиться питаннями правового регулювання цивільних процесуальних відносин в Україні.